

PhDr. Emil Voráček, DrSc.
Ústav politologie FFUK
U Kříže 8, 150 00 Praha 5
Historický ústav AV ČR, v.v.i.
Prosecká 76, 190 00 Praha 5
evoracek@seznam.cz

Oponentský posudek diplomové práce

Autor práce: Pavel Janda

Název práce: *Vzestup italského fašismu z pohledu teorie elit.*

Praha 2009, 68 s.

Autor si za téma diplomové práce vybral téma vzestupu italského fašismu. Myslím, že bylo užitečným rozhodnutím použít k vyhodnocení příčin jeho vzestupu právě teorie elit, která v poslední době sice zažívá jakoby svoji renesanci, na druhé straně je však málo prací, které by se její aplikací detailněji zabývaly. Z metodologického i koncepčního pohledu je to však oblast značně nejednoduchá. Je zřejmé, že diplomant práci věnoval mnoho času a energie a že se tématu věnuje delší dobu a plně využívá svých širokých jazykových znalostí. Diplomant práci rozdělil na několik částí, které jsou proporčně poměrně vyvážené.

Podle mého názoru by si zasluhovalo věnovat větší péči detailnějšímu vysvětlení některých základních pojmů s nimiž Paretova teorie elit pracuje, tím spíše, že autor s nimi posléze pracuje při rozboru italského politického života ve 20. let. Jedná se zejména o dvojici základních pojmů Paretova sociologického systému, tj. rezidua a derivate, jakož i poitalštěná verze „interdependence“, tedy „interdependence“.¹

Vzhledem k tomu, že od doby, kdy jeden ze zakladatelů teorie elit Vilfredo Pareto formuloval své práce, se výzkum v této oblasti podstatně posunul, bylo by záhodno z hlediska koncepčního, kdyby diplomant, který vychází především z italské literatury, podrobněji tuto problematiku a instrumentář, se kterým pracuje, osvětlil.

Pasáž teoretická, resp. metodologická, otázka koncepce je pojednána a zařazena do krátkého úvodu (2,5 strany), přičemž vzhledem ke zkoumanému tématu by si zde zasloužila podstatně důkladnější pohled na metodologii. Přehledněji členění popisuje diplomant Paretovo dělení kombinací reziduí až na s. 47.

Než autor přistoupí k aplikaci Paretovy teorie rezidui, postupně se zabývá otázkou krize italských liberálních elit po první světové válce a (téměř) paralelní obecné krize italského státu. Stručně řečeno, v souladu se závěry italských autorů, charakterizuje stav italského poválečného režimu jako období střídání italských vládnoucích elit, významné tendence italské společnosti směrem k socializaci. I když se pohybujeme

---

¹ Srv.: Pasquino, Gianfranco: *Nuovo corso di scienza politica*, Terza edizione, Bologna 2004; Axford, Barrie/, Browning, Gary K./ Huggins, Richard/ Rosamond, Ben: *Politics. An Introduction*, sekund edit. London and New York 2002., s.453.

v rovině zkoumání elit, bylo by záhodno více zdůraznit problémy celé italské společnosti, mj. autorem připomenutou vysokou míru negramotnosti (v roce 1912 zhruba jedna třetina oprávněných voličů), resp. místo a úlohu nacionalismu. S tím přirozeně souvisí i otázka „politické nevzdělanosti Italů“. Autor se pokouší i zformulovat odpověď na to, proč byl fašismus v Itálii úspěšný (zřejmě by neškodilo stručně uvést rozšíření fašismu jako fenoménu celoevropského, např. francouzského fašismu etc.). Zjištění, že „fašistická ideologie, ..., přesně odpovídala náladě ve společnosti.“ si také jistě žádá důkladnější vysvětlení a odůvodnění.

Autor se musel nutně zabývat i pojetím fašistického totalitarismu, což dále souvisí s otázkou pravicovosti, či levicovosti fašismu a jeho revolučnosti (srv. Nolte). Obdobně chápání italského fašismu jako revolučního hnutí, které zachránilo Itálii před bolševickou revolucí. Zde autor usiluje o vysvětlení těchto jevů právě prostřednictvím teorie elit a jejich významných pojmů reziduí. To však souvisí na způsobu, jakým autor přijímá Paretovu teorii, resp. ji problematizuje, přičemž opakuje, teorie elit byla za posledních téměř 90 let značně prohloubena, resp. samotná práce Paretova byla podrobena řadě kritik. Diplomant si je sice vědom toho, že výhrady existují, bylo by však záhodno uvést, jaké a nakolik se právě využití dvou základních stavebních kamenů teorie elit interpretačně posunulo.

Jednotlivé analytické části, práce jako celek, jakož i pojetí práce, prokazují schopnost autora zvládnout zvolené téma. Autorovi se podařilo se v rámci daných požadavků do jisté míry vyrovnat s nejednoduchým tématem, nicméně prospělo by jí hlubší propracování, i ve smyslu většího stránkového rozsahu (ten však zde nepovažuji za natolik podstatný).

Technická stránka práce

Doporučoval bych autorovi používat jazykový korektor. I v tomto textu po korekturách je řada neopravených zbytečně přehlédnutých překlepů, které by zde již neměly být, obdobně i řada hrubých pravopisných chyb; zasloužilo by se vystříhat místy nespisovným výrazům. Doporučoval bych věnovat též více pozornosti stylistice. Opakovaně se objevuje místo „Pareto“ slovo „Patera“, jako i další překlepy způsobené automatickým korektorem v programu Word.

Předpokládám, že na připomínky uvedené v posudku diplomant odpoví a vysvětlí při vlastní obhajobě.

Práce splnila úkol, který si autor stanovil a jasně vymezil. Cíl práce, vytčený v názvu, byl dosažen. Autorovi doporučuji pokračovat ve výzkumu na tomto tématu.

Předložená práce Pavla Jandy *Vzestup italského fašismu z pohledu teorie elit* splňuje podmínky kladené na diplomovou práci. Práci doporučuji k obhajobě.
Navrhovaná známka: výborně.

V Praze, dne 17. ledna 2010

PhDr. Emil Voráček, DrSc.

